

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 57 0 Пс 114135 22 Рев 2
Бања Лука, 1.9.2022. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Биљане Томић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Републике Српске, Министарство, коју заступа Правобранилаштво Републике Српске, против тужених: П.з. а.д. Б.Л., кога заступа Т.К., адвокат из Т., и И.п. а.д. Б.Л., кога заступа Р.П., адвокат из Б.Л., ради испуњења уговора, вриједност спора 2.074.576,99 КМ, одлучујући о ревизијама тужених против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 114135 21 Пж 2 од 29.3.2022. године, на сједници одржаној 1.9.2022. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизије се одбијају.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 114135 20 Пс 2 од 25.6.2021. године, обавезани су тужени да тужитељу исплате: на име главног дуга износ од 1.951.232,55 КМ, са законском затезном каматом од 16.5.2018. године до исплате, на име уговорене камате износ од 123.344,44 КМ, са законском затезном каматом од 16.5.2018. године до исплате и на име доспјеле законске затезне камате на главни дуг за период од 22.5.2015. године до 16.5.2018. године износ од 1.090.876,09 КМ, уз накнаду трошкова поступка у износу од 23.300,00 КМ, са законском затезном каматом од достављања преписа пресуде до исплате.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 114135 21 Пж 2 од 29.3.2022. године, жалбе тужених су одбијене и првостепена пресуда потврђена и одбијени су захтјеви тужених за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужени П.з. а.д. Б.Л. (даље: првотужени) ревизијом побија другостепену пресуду због свих разлога из члана 240. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП) и предлаже, да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев одбије, уз накнаду трошкова поступка.

Тужени И.п. а.д. Б.Л. (даље: друготужени) ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже, да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев у односу на овог туженог одбије, уз накнаду трошкова поступка.

Тужитељ у одговору на ревизије предлаже да се ревизије одбију као неосноване.

Ревизије нису основане.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи да му тужени, из основа испуњења уговора, исплате на име главног потраживања износ од 1.951.232,55 КМ, са каматама у износима и за периоде као у изреци првостепене пресуде и накнаду трошкова поступка.

Расправљајући о тужбеном захтјеву тужитеља првостепени суд је утврдио: да су Б.б. а.д. Б.Л. и Министарство Републике Српске (даље: Министарство) закључили вансудско поравнање од 28.1.2002. године, предметом којег је потраживање Банке по основу неотплаћених кредита и камата од стране државних предузећа у износу од 8.094.815,66 КМ и неизмирене обавезе Банке према Буџету, у истом износу (набројане по врсти и у износима у тачки I поравнања) у којем је наведено, да ће Банка „у висини искњижених обавеза и потраживања са Буџетом Републике Српске „затворити“ своја потраживања од државних предузећа према списку који је усагласила са Министарством“; да су К.б. а.д. Б.Л. и Министарство 24.4.2002. године закључили вансудско поравнање на износ од 18.051.129,98 КМ, а предмет истог је потраживања Банке по основу кредита од државних предузећа и измирење обавеза Банке према Буџету Републике Српске, у истом износу (набројане по врсти и у износима у тачки I поравнања); да су 13.9.2002. године Влада Републике Српске, даље: Влада (као повјерилац и МДП И.х. са п.о. Б.Л. (као дужник) закључили уговор о преузимању кредита број ..., по којем потраживање повјериоца од дужника по преузетом кредиту, на тај дан износи 427.456,49 КМ; да је рјешењем Министарства број ... од 2.12.2002. године, одобрено репрограмирање обавеза по основу кредита, кориснику МДП И.х. са п.о. Б. Л. одобреног од стране Владе до 31.12.2001. године, у укупном износу од 1.586.073,37 КМ, за обавезе по кредитима назначеним у ставу I тачке 1. до 4. диспозитива тог рјешења; да је рјешењем истог Министарства број ... од 2.12.2002. године, одобрено репрограмирање обавеза по основу кредита за корисника МДП И.х. са п.о. ЗДП Ц. Б.Л. у износу од 575.128,63 КМ; да је 20.5.2004. године између Владе (повјерилац) и И.х. а.д. Б.Л. (дужник) закључен уговор о дугорочном кредиту, број ... којим је дужнику одобрен дугорочни кредит у износу од 560.000,00 КМ и да је истог дана, између истих уговорних страна и у истом својству закључен уговор о дугорочном кредиту, број ..., којим је дужнику одобрен дугорочни кредит у износу од 598.617,00 КМ; да је између Владе (повјерилац) и И.х. а.д. Б.Л. (дужник) 20.5.2004. године закључен Анекс Уговора о дугорочном кредиту број ..., којим су уговорене стране, по основу закључка Владе Републике Српске број ... од 11.4.2002. године констатовале, да на тај дан постоји потраживање повјериоца од дужника по преузетом кредиту у износу од 427.456,49 КМ и уговорени су услови враћања дуга из тог уговора; да су тужитељ и првотужени, у периоду од 2008. године до 2014. године потписали и овјерили изводе отворених ставки у којим је усаглашено стање потраживања и дуговања на дан 31.12.2014. године на начин, да висина дуга првотуженог према тужитељу износи 1.951.232,55 КМ и да је према Прегледу картице истог туженог, на дан 31.12.2018. године дуг овог туженог према Министарству евидентиран у истом износу; да је финансијски вјештак С. М. нашао, да на дан израде налаза (16.5.2018. године), висина дуга првотуженог према тужитељу износи: 3.165.452,98 КМ (главни дуг у износу од 1.951.232,55 КМ, уговорене камате у износу од 123.344,34 КМ и законске затезне камата у износу од 1.090.876,09 КМ) и да је првотужени, према финансијској картици, извршио књижење обавеза према тужитељу у износу од 1.951.232,55 КМ; и да је тужитељ тужбу у овој правној ствари поднио 25.5.2015. године.

Полазећи од утврђења да је статусна промјена – подјела друштва И.х. а.д. Б. Л. извршена 1.10.2009. године на: П.з. а.д. Б.Л. и И.п. а.д. Б.Л. која Друштва, према упису у судском регистру одговорају солидарно за обавезе И., првостепени суд је одбио приговор тужених о недостатку пасивне легитимације на њиховој страни у овом спору. Према становишту истог суда, потраживање тужитеља из основа наведених уговора и рјешења о репрограмима дуга, има карактер потраживања из основа уговора о зајму, па када се имају у виду уговорени услови враћања спорних средстава (грејс период и почетак рачунања рока за враћање кредита), цјелокупан дуг тужитеља је доспио са даном 30.6.2009. године, па како је предметна тужба поднесена 25.5.2015. године закључио је, да није основан ни приговор тужених о застарјелости спорног потраживања. С обзиром на наведено и на чињеницу да је првотужени (потписом и печатом на изводима отворених ставки), потврдио књиговодствено стање за период 2008. године до 31.12.2014. године, према којем дуг овог туженог према тужитељу износи 1.951.232,55 КМ, у ком износу је главно потраживање нашао и поменути финансијски вјештак, првостепени суд је позивом на одредбу члана 26. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске" број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО) и на одредбе чланова 371. до 373. истог закона усвојио тужбени захтјев тужитеља као у изреци пресуде.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда, па је жалбе тужених одбио и првостепену пресуду потврдио.

Одлука другостепеног суда је правилна и ревизионим наводима тужених се ничим битним не доводи у сумњу.

Облигационо правни уговор представља сагласност воља уговорних страна о настанку, мијењању или престанку облигационих односа. Код теретних уговора (какав карактер имају предметни уговори), једна уговорна страна дугује другој накнаду за давање или чињење које од њега прима, која може бити у новцу или у природи (у облику индиректне или директне користи).

Основно правило у испуњењу уговора је дужност учесника да изврше своје обавезе из уговора и они су одговорни за неиспуњење уговорене обавезе. Сагласно овом правилу, повјерилац у облигационо правном односу је овлаштен да од дужника захтијева испуњење обавезе, а дужник је дужан испунити уговорену обавезу савјесно и у свему како она гласи (члан 262. став 1. ЗОО).

Предметне уговоре о дугорочном кредиту (оба од 20.5.2004. године) и уговор о преузимању кредита (од 13.9.2002. године), који су проистекли из међусобних права и обавеза органа тужитеља и предника тужених која су дефинисана као предмет наведених вансудских поравнања, нижестепени судови су, без обзира на такво означавање, закључили да се ради о уговорима о зајму.

Зајам и кредит су слични уговори, а њихова сличност произлази из чињенице да се уговор о кредиту развио из уговора о зајму. Зајмодавац може бити било које лице (па тако и тужитељ), док је давалац кредита по дефиницији банка (члан 1065. ЗОО). Постоје и друге карактеристике на основу којих се ова два уговора разликују, али нису релевантне за овај поступак. У случају сумње да ли се ради о уговору о кредиту или уговору о зајму, начелно се има узети да се ради о уговору о зајму увијек када изостаје макар једно од оних обиљежја уговора о кредиту који тај уговор разликују од зајма. Како у конкретном случају ни једна

од уговорних страна није банка, уговор закључен између парничних странака има карактеристике уговор о зајму из одредбе члана 557. ЗОО како су то, по оцјени овог суда, правилно закључили и нижестепени судови, јер карактер сваког уговора одређује његов садржај, а не назив.

Наиме, у конкретном случају тужитељ и предник тужених су 11.4.2002. године закључили уговор о преузимању кредита (између осталог) и на основу закључка Владе број ... од 11.4.2002. године, којим је одобрено вансудско поравнање од 24.4.2002. године између Министарства и К.б. а.д. Б.Л. о међусобном измирењу потраживања и обавеза. Предмет тог поравнања је измирење међусобних потраживања и обавеза учесника у поравнању, као саставном дијелу процеса приватизације државног капитала у Банци, у износу од 18.051.129,98 КМ и то обавеза Банке по основу: мање плаћених прихода према записнику финасијске полиције од 27.8.2001. године, камата по основу записника финасијске полиције број ..., обавеза по основу пореза, по основу кредита у комисиону, обавеза по основу депозита на рачуну Трезора, по основу девизног депозита и камата на депозите за 2001. годину и са 31.3.2002. године, чиме би се „затвориле“ обавезе Банке према Буџету Републике Српске, са потраживањима Банке, у истом износу од државних предузећа по основу неотплаћених кредита. Тим уговором (који је закључен непосредно по закључењу наведеног вансудског поравнања) уговорне стране су на основу поменутог закључка Владе о вансудском поравнању констатовале, да на дан потписивања уговора, постоји потраживање Министарства, као повјериоца, по преузетом кредиту у износу од 427.456,49 КМ, из чега произлази, да се потраживање тужитеља у том износу односи на обавезе које је уговором преузео, по основу кредита предника тужених према наведеној Банци.

Уговор о дугорочном кредиту број ... од 20.5.2004. године између Владе (повјерилац) и И.х. а.д. Б.Л. (дужник) у износу од 560.000,00 КМ, закључен је на основу Одлуке Владе о репрограму обавеза по кредита број ..., а на основу преузетих обавеза од стране Министарства, према условима из рјешења истог Министарства о репрограму обавеза, број ... у којем је наведено, да се одобрава репрограмирање обавеза по наведеном кредиту из банкарских средстава за корисника МДП И.х. са п.о. Б.Л., чије потраживање је преузето од стране Министарства, на основу наплаћеног потраживања К.б. а.д. Б.Л. - путем акцептних налога Владе.

Уговором о дугорочном кредиту број ... од 20.5.2004. године, закљученим између Владе (повјерилац) и И.х. а.д. Б.Л. (дужник), повјерилац је одобрио кредит дужнику у износу од 598.617,00 КМ, по основу преузетих обавеза од страна Министарства, а из наведеног рјешења о репрограму обавеза и из налаза финасијског вјештака произлази, да су се те (преузете обавезе) односиле на обавезе по кредиту из банкарских средстава, чије потраживање је кроз Почетни биланс Р.б. а.д. Б.Л., преузето од стране Министарства.

Када се све напријед наведено има у виду, супротно ревизионим наводима тужених, правилан је закључак нижестепених суда да предметно потраживање тужитеља има карактер уговора о зајму, јер се ради о потраживању тужитеља по основу измирења обавеза државних предузећа које је, сагласно означеним вансудским поравнањима – тужитељ измирио, у име предника тужених, по основу отплате кредита, чиме су „затворене“ међусобне обавезе поменутих банака (према Буџету Републике Српске), у процесу приватизације државног капитала у Банкама и обавезе предника тужених према наведеној Банци, по основу датих, а неотплаћених кредита. Стога се наводи ревидената, да је побијана пресуда заснована на погрешној примјени материјалног права, када је ријеч о квалификацији материјално правног односа између страна у овом спору, а с тим у вези и

указивање у ревизији на релевантне одредбе која прописују ову врсту уговора и уговора о кредиту, уз тврдњу да између тужитеља и предника тужених није закључен ни један од тих уговора, не могу се прихватити основаним.

Према томе, с обзиром да је потраживање тужитеља утемељено на предметним уговорима, којима су претходила наведена вансудска поравнања и означена рјешења Министарства о репрограму обавеза и којим је успостављен материјално правни однос између тужитеља и предника тужених, ревизиони наводи првотуженог којим се основаност тужбеног захтјева оспорава наводима, да тужитељ није доказао уплатницама, а ни изводима банке, да је спорна средства уплатио на рачуне тужених, као и ревизиони приговор друготуженог о недостатку његове пасивне легитимације, не могу исходити другачију одлуку у овом спору. С тим у вези, нема основа ни указивање у ревизије друготуженог да – садржај одлуке Владе, број ... од 1.8.2002. године, није образложен нижестепеним пресудама, да није изнесен садржај исте..., и да није доведена у везу са обавезом овог туженог. Ово из разлога, што је према уводу рјешења Министарства о репрограму потраживања, број ... од 2.12.2002. године, та одлуку један од основа за доношење наведеног рјешења, наведен је и број Службеног гласника Републике Српске у којој је објављена, док је о успостављању материјално правног односа између тужитеља и предника туженог у вези предметног потраживање тужитеља, овај суд већ дао своје разлоге.

Предметно потраживање тужитеља је евидентирано у изводима отворених ставки за период приказан у налазу финансијског вјештака, овјерени и потписани од стране тужитеља и првотуженог, као и у аналитичкој картици овог туженог на дан 31.12.2018. године, у којој је евидентиран дуг првотуженог према Министарству у износу од 1.951,232,55 КМ, колики дуг првотуженог према тужитељу (по основу главног потраживања) је нашао и вјештак, за који дуг предника тужених, тужени одговарају солидарно. Аналитичка картица има својство исправе првотуженог и представља доказ о чињеницама садржаним у тој исправу. Оцјеном доказне снаге овог доказа (којим првотужени потврђује стање у својим пословним књигама) и доказне снаге осталих проведених доказа, о чему је напријед било говора, а с тим у вези и налаза финансијског вјештака који се међусобно подударају у одлучним чињеницама и који су, супротно наводима ревизије, оцијењени на начин прописан одредбом члана 7. став 1. члана 8. и чланова 102. став 1. и 123. став 1. ЗПП, представљају ваљане доказе за утврђивање спорних и одлучних чињеница за разрјешење овог спора. Из ових разлога ревизиони приговори тужених да су нижестепени судови некритички и селективно приступили оцјени проведених доказа и да је побијана пресуда захваћена повредама одредаба чланова 8. и 123. ЗПП, нису основани.

С обзиром на квалификацију предметних уговора, као уговора о зајму и на околност да је цјелокупни дуг предника тужених према тужитељу по основу тих уговора доспио са даном 30.6.2009. године, а да је предметна тужба поднесена 25.5.2015. године, правилно суд нижестепени судови судили када приговор тужених о застарјелости предметног потраживања, нису прихватили основаним.

Насупрот ревизионим наводима друготуженог, побијана пресуда садржи ваљане разлоге у погледу приговора о недостатку пасивне легитимације у овом спору. Наиме, из стања списка у овом предмету произлази да је рјешењем Основног суда у Бањој Луци број У/І 202/03 од 28.3.2003. године у судски регистар правних субјеката уписана статусна промјена – власничка трансформација продаје дијела државног капитала код Матичног државног предузећа И.х. са п.о. Б.Л. и одређено је да ће исто пословати под називом И. – Х.

а.д. Б.Л., са којим предузећем су закључени наведени уговори о дуговрчном кредиту. Прије те трансформације исто је било организовано као МДП И.Х. Б.Л., са којим је Министарство закључило наведени уговор о преузимању кредита. Како је сагласно допису Окружног привредног суда у Бањој Луци број ... од 10.11.2014. године, рјешењем Основног суда у Бањој Луци број ... од 1.10.2009. године извршен упис брисања овог правног лица, ради статусне промјене – подјеле на П.з. а.д. Б.Л. и И.п. а.д. Б.Л. (овдје тужени), за које је одређено да за обавезе И., одговарају солидарно, наводи ревизије друготуженог у погледу недостатка његове пасивне легитимације у предметном спору, нису основани.

Осим наведеног, на главној расправи пред првостепеним судом одржаној 19.5.2021. године, проведен је доказ читањем означеног дописа Основног суда у Бањој Луци од 10.11.2014. године, па како друготужени, осим уопштеног приговора није изнио ни једну чињеницу која би доказну снагу и вјеродостојност истог довела у сумњу, нити је предложио друге доказе у том правцу, првостепени суд није имао разлога да истом не поклони вјеру (што је с правом прихватио и другостепени суд), јер је према процесном правилу о терету доказивања садржаном у релевантним одредбама ЗПП, свака странка дужна да доказује истинитост својих чињеничних навода, а ако суд на основу доказа који су изведени није увјерен у одређене чињеничне наводе странке (као што је овдје случај са наведеним приговором друготуженог), сматраће да су ти наводи недоказани.

Неосновано друготужени у ревизији истиче приговор да је побијана пресуда захваћена повредама одредаба члана 191. став 4. ЗПП и да му је тиме онемогућено да квалитетно оспорава другостепену пресуду. Супротно тим наводима, побијана пресуда садржи довољне и ваљане разлоге о одлучним чињеницама, а другостепени суд је оцијенио наводе жалбе који су од одлучног значаја (члан 231. ЗПП).

Друготужени у ревизији даје властиту оцјену проведених доказа, у чему се ревизија добрим дијелом исцрпљује, због чега се ни остали наводи ревизије, не могу прихватити основаним.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић